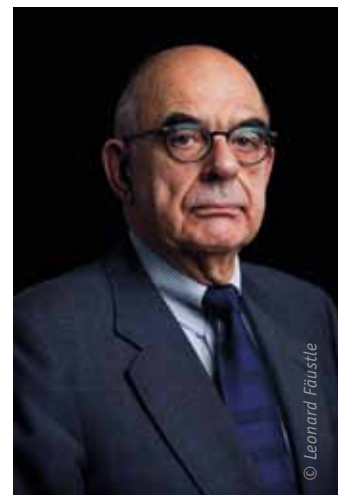

Column

Jan Pronk

Drogreden # 4: Groei is het beste medicijn tegen conflicten

Economische groei is het beste medicijn tegen geweldadige conflicten. Groei helpt armoede tegen te gaan en armoede is de bakermat van conflict. Ook wanneer een conflict geen sociaaleconomische drijfveren kent, maar wordt veroorzaakt door religieuze, tribale, etnische of anderszins culturele tegenstellingen, werkt groei als smeermiddel. Immers, de koek wordt groter, iedereen krijgt een groter stuk en daardoor worden tegenstellingen hoe dan ook verzacht.

Die redenering ziet er goed uit, maar is te mooi om waar te zijn. Groei is geen panacee. Dat economische groei conflicten afremt is een drogreden. Helaas wordt die redenering vaak klakkeloos gevolgd door instellingen die belang hebben bij investeringen welke gericht zijn op groei zonder meer. Dat soort redeneringen is bijvoorbeeld te vinden in publicaties van de Wereldbank.

In het voetspoor van de Wereldbank verwijzen beleidsmakers vaak naar wetenschappelijk onderzoek, bijvoorbeeld het periodieke Human Security Report, dat wordt gepubliceerd door de gerenommeerde Simon Fraser University in Canada. Daarin wordt beargumenteerd dat de groei van het inkomen per hoofd van de bevolking regeringen, die verwickeld raken in burgeroorlogen, in staat zal stellen grieven van ontevreden bevolkingsgroepen af te kopen. Groei verschaft hen bovendien de middelen om tegenstanders om te kopen of, indien deze zich daartoe niet lenen, te verslaan. Regeringen kunnen de groei aanwenden om sterkere legers en veiligheidsdiensten op te bouwen en daarmee tegenstanders af te schrikken. Groei verschuift de machtsbalans en verschaft meer macht aan een regime dat te maken krijgt met gewelddadig verzet.

Dat is ongetwijfeld waar, maar het heeft weinig of niets te maken met conflictpreventie, laat staan conflictbeëindiging. Integendeel, zo'n strategie leidt hoogstens tot een tijdelijke opschorting van geweld. Alleen wanneer de oorzaken worden weggenomen mag men er op vertrouwen dat conflicten kunnen worden beheerst. Afkopen van grieven, omkopen van opposenten dan wel overmeesteren van opstandelingen zaait het zaad van toekomstige escalatie. Bovendien, regimes die groei gebruiken om de eigen machtspositie te versterken, plegen hun toevlucht te zoeken in repressie, schending van

Wanneer grote en toenemende welvaart ongelijk is verdeeld, is strijd onafwendbaar

mensenrechten, willekeur, dictatuur en geweld.

Armoede leidt niet onvermijdelijk tot conflict. Wanneer armoede sommigen in een gemeenschap meer treft dan anderen, ligt een gevecht om een meer gelijke verdeling van schaarse middelen voor de hand.

Helpt meer welvaart dat gevecht te voorkomen? Lang niet altijd. Een hoog welvaartsniveau gaat niet onvermijdelijk gepaard met binnenlandse vrede. Wanneer grote en toenemende welvaart erg ongelijk is verdeeld, waarbij die ongelijkheid door achtergestelde groepen als onrechtvaardig wordt gevoeld, is strijd onafwendbaar.

Juist de transformatie van een arme in een meer welvarende samenleving brengt conflicten met zich mee. Wie is het meest gebaat bij de veranderingen en de groei? Welke bevolkingsgroep is gedoemd toe te kijken hoe anderen profiteren?

Verandering, groei en ontwikkeling kunnen dus resulteren in meer in plaats van minder conflicten, in escalatie van geweld in plaats van verzachting. Het gaat altijd eerder om de verdeling dan om het niveau van de welvaart. De uitgangspositie bij ieder veranderingsproces wordt altijd gekenmerkt door ongelijkheid tussen bevolkingsgroepen. De verschillen betreffen niet alleen sociaaleconomische klassen, maar ook religieuze, etnische of tribale groepen of andere categorieën meerderheden en minderheden. Daarbij gaat het niet alleen om tastbare grootheden als welvaart en macht, maar ook om identiteit, respect en vertrouwen, dan wel een tekort daaraan. Dat maakt de strijd om welvaart en macht extra gecompliceerd.

Het stimuleren van economische groei als panacee berust op een drogredenering. Hoe komen groei en ontwikkeling tot stand en aan wie komen zij ten goede? Die vraag staat voorop. Alleen inclusieve groei, waarbij van het begin af aan vaststaat dat iedereen gelijkzinnig zal meedelen, ongeacht de uitgangspositie van wie dan ook, rechtvaardigt de verwachting dat conflicten zullen afnemen. De huidige trend is echter bijna overal tegenovergesteld. Dus is de verwachting gerechtvaardigd dat de groei, die zich momenteel aftekent, met méér geweld gepaard zal gaan, in plaats van minder.

Jan Pronk